

Novije gospodarske promjene u Koprivničkoj Podravini i Kalničkom prigorju

Mladen Matica

U radu se raspravlja o gospodarskim promjenama u Koprivničkoj Podravini i Kalničkom prigorju (Koprivničko-križevačka županija) nastalim nakon 1991. godine, tj. u tranzicijskom razdoblju. Težište problematike stavljeno je na prikaz ekonomske strukture, zaposlenosti i obilježja poslovnih subjekata (firmi). Uspoređuje se struktura zaposlenih po sektorima 1991. i 2001. i analiziraju se firme s obzirom na njihovu prostornu distribuciju, veličinu, djelatnosti i oblik vlasništva 1999. godine.

Ključne riječi: tržišno gospodarstvo, gospodarski subjekti (firme), zaposlenost, gradovi, općine.

Recent Economic Changes in Koprivnička Podravina and Kalničko Prigorje

This work discusses the economic changes in the Podravina region around Koprivnica and the Foothills of Kalnik (County of Koprivnica and Križevci) that appeared after 1991, i. e. in the transition period. The problem emphasis has been laid on the presentation of economic structure, employment and characteristics of business subjects (firms). The author compares the structure of the employed according to sectors in 1991 and 2001, and analyses firms regarding their spatial distribution, size, activities and ownership form in 1999.

Key words: market economy, economic subjects (firms), employment, towns, municipalities.

UVOD

Ulaskom Republike Hrvatske u tranzicijsko razdoblje odnosno prelaskom s plansko-tržišnog na tržišno gospodarstvo dolazi do promjena u gospodarskom razvoju koje djeluju istovremeno i na prostorni razvoj. Gospodarske promjene očituju se u svim sferama gospodarstva: na obliku vlasništva, prostornom rasporedu, vrstama djelatnosti, veličini firmi, broju zaposlenih i nezaposlenih, uključivanju u međunarodnu razmjenu dobara i usluga i prisutnosti stranog kapitala. Cilj ovog rada je utvrditi koliko i kako navedene gospodarske promjene utječu na prostorni razvoj Koprivničke Podravine i Kalničkog prigorja.

Prostor Koprivničke Podravine i Kalničkog prigorja, odnosno Koprivničko-križevačka županija smještena je u sjeverozapadnom dijelu Republike Hrvatske i graniči sa sljedećim

županijama: Međimurskom, Varaždinskom, Zagrebačkom, Bjelovarsko-bilogorskom i Virovitičko-podravskom a sa sjeveroistočne strane graniči s Republikom Mađarskom. Površinom od 1.746 km² sedamnaesta je po veličini županija u Hrvatskoj, dok je po broju od 124 467 stanovnika petnaesta po veličini.

Prema Strategiji prostornog uređenja Republike Hrvatske Koprivničko-križevačka županija nalazi se u grupi županija Središnje Hrvatske, zajedno sa Zagrebačkom, Krapinsko-zagorskom, Varaždinskom, Međimurskom, Bjelovarsko-bilogorskom, Sisačko-moslavačkom i Karlovačkom županijom. To je najrazvijenije područje Hrvatske s najvećom koncentracijom gospodarstva i kulturnih institucija, ključno čvorište europskih i regionalnih prometnih pravaca. Prostorno razvojnu strukturu obilježava koncentracija gradova srednjoeuropskog kruga među koje spadaju i Koprivnica, Križevci i Đurđevac. Prema Programu prostornog uređenja Republike Hrvatske Koprivnica kao županijsko središte ima status regionalnog središta, a Križevci i Đurđevac su manja regionalna (subregionalna) središta. Geografsko-prometni položaj Županije obilježavaju dva pravca: transverzalni i longitudinalni prometni pravac. Transverzalni pravac omogućuje povezivanje Republike Hrvatske (posebno Jadrana) sa srednjoeuropskim i istočnoeuropskim zemljama, a istodobno povezuje podravski pojas sa Zagrebom. Taj transverzalni prometni pravac prelazi preko niskog Lepavinskog prijevoja i predstavlja prirodno-geografski najpovoljniju trasu u povezivanju dravske i savske nizine.

Iz svjetske literature korišten je rad Krugmana (1995.). On se osvrće na sve dosadašnje teorije prostornog i ekonomskog razvoja. Od domaće literature korišteni su radovi Vreska (1996.), Njegača (2000.) i Magaša (2000.). Svi procesi analizirani su i prikazani grafički uporabom GIS-a (geografskog informacijskog sistema), odnosno metodom tematskog kartografskog proučavanja.

STRUKTURA GOSPODARSTVA

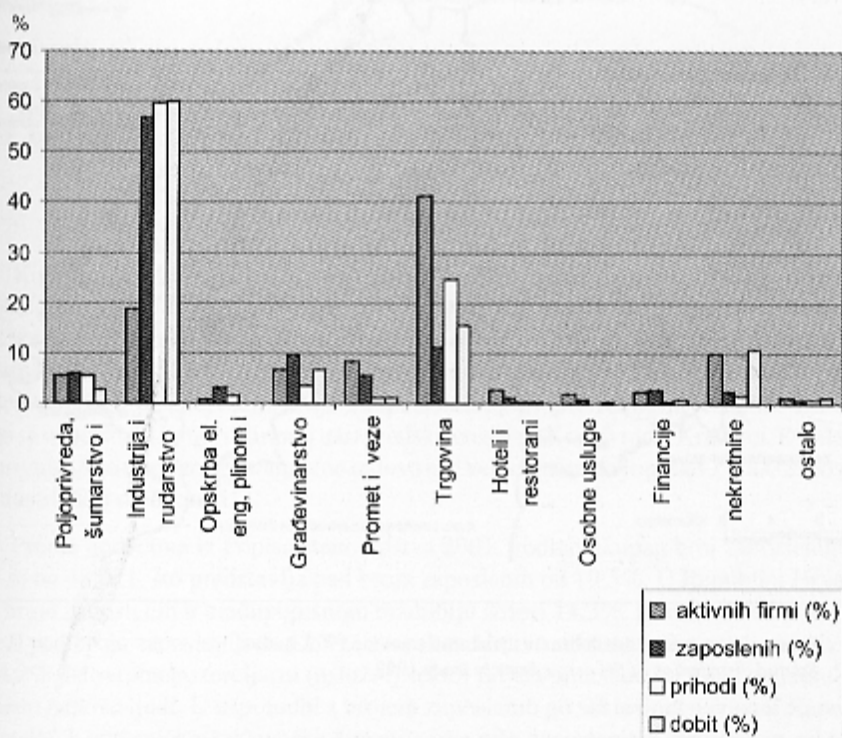
S obzirom na ukupni broj registriranih pravnih subjekata 2001. godine (tab. 1) najviše zastupljena gospodarska grana u Koprivničkoj Podravini i Kalničkom prigorju je trgovina (32% pravnih subjekata), zatim slijede usluge (28%) i tek na trećem mjestu je industrija (11%). Usporedbom 1995. i 2001. godine vidljivo je da je najviše relativno povećanje registriranih pravnih subjekata u djelatnosti prometa i veza (75%), građevinarstvu (49%) i trgovini (46%), dok je u apsolutnim brojkama povećanje najveće u trgovini i industriji. Najveće relativno povećanje broja registriranih pravnih subjekata u djelatnosti prometa i građevinarstva je zbog manjeg udjela tih djelatnosti i velikih potreba (naročito u građevinarstvu) u Republici Hrvatskoj. Veliki porast udjela trgovine je zbog atraktivnosti te uslužne djelatnosti.

Prema ostvarenim prihodima (sl. 1) poredak i odnosi među pojedinim granama su drugačiji. U 2000. godini industrija je ostvarila najveće prihode (59%), zatim trgovina (25%), poljoprivreda i šumarstvo (5%), građevinarstvo (4%) itd. Najzastupljenija industrijska grana je prehrambena industrija. Uz tu granu vezana su i najveća ulaganja u modernizaciju tehnologije, a najveća tvrtka je Podravka. Ostale važne industrijske grane su drvna, farmaceutska, obućarska i tekstilna. Farmaceutska industrija visoko je profitabilna

Tab. 1. Kretanje broja registriranih pravnih osoba u Koprivničko-križevačkoj županiji (1995. -2001.)

Djelatnost	Broj pravnih osoba prema NKD-u			
	1995. ¹	1998.	2001.	2001/ 1995.
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	171	181	180	1,05
Industrija i rudarstvo	268	351	385	1,43
Opskrba el. eng. plinom i vodom	-	4	3	-
Građevinarstvo	91	126	136	1,49
Promet i veze	76	120	133	1,75
Usluge	-	816	956	-
Trgovina	751	1.018	1.103	1,46
Hoteli i restorani	91	95	108	1,18
ostalo	1.067	370	424	-
Ukupno	2.515	3.081	3.428	1,3

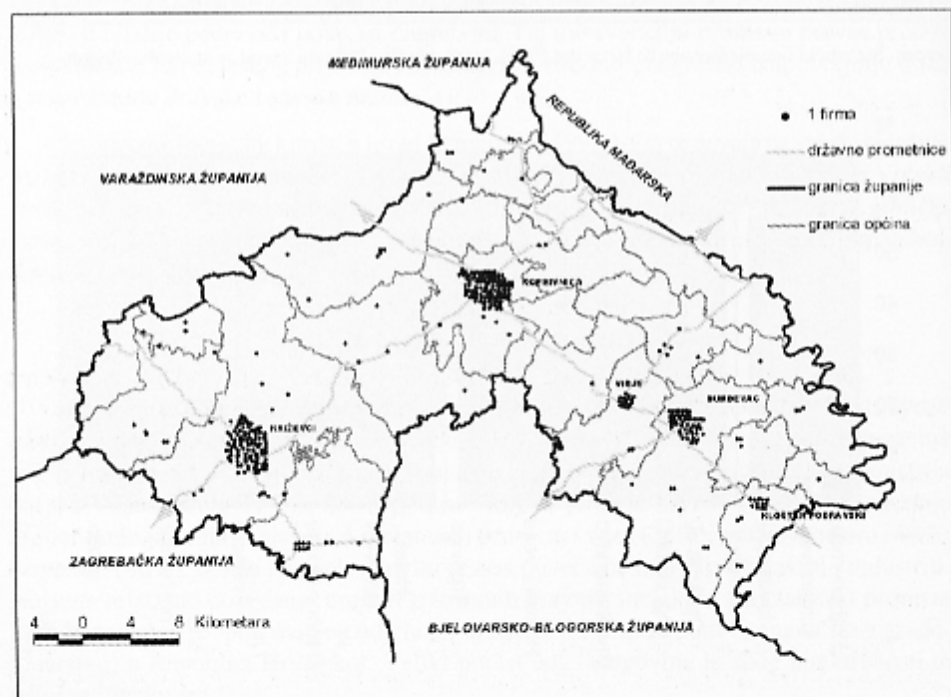
Izvori: Statistički ljetopis Republike Hrvatske 1995., 1998. i 2001., Državni zavod za statistiku, Zagreb

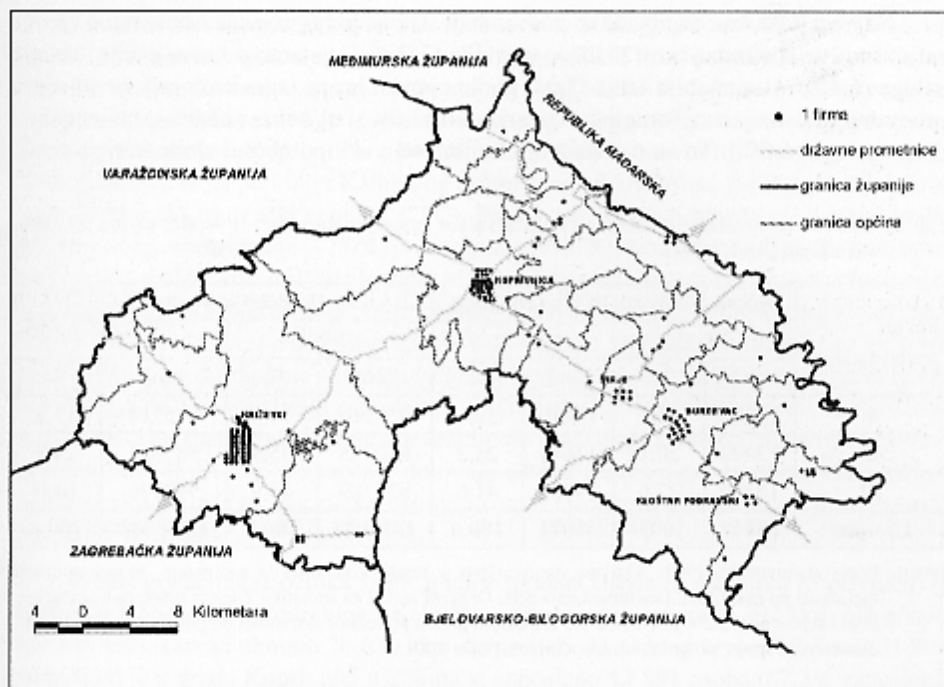
Sl. 1. Usporedba broja aktivnih firmi, broja zaposlenih 1999. i njihovih prihoda i dobiti 2000. godine
 Fig. 1 Comparison of the active firms, number of employees in 1999 with their incomes and profit in 2000
 Izvori: Ured za statistiku Koprivnica, Zavod za platni promet Koprivnica

i konstantno ostvaruje visoku dobit. Tekstilna i obućarska industrija su u krizi, a dio poduzeća je prestao djelovati. Rezultat toga je veliki broj nezaposlene nekvalificirane radne snage. Pojavljuju se i novi oblici djelatnosti vezani za nove tehnologije. U Đurđevcu su sjedište firme Avalon najveće web hosting firme u Republici Hrvatskoj.

Analizom podataka o aktivnim gospodarskim subjektima (u daljnjem tekstu firmama) za 1999. godinu dobiveni su podaci da je bilo ukupno 897 aktivnih firmi. S obzirom na djelatnost koju obavljaju najzastupljenija je trgovina s 373 firme (42%), industrija i rudarstvo s 168 (19%), promet i veze sa 74 (8%) i građevinarstvo s 59 firmi (7%). Prostorni razmještaj trgovačkih firmi je specifičan jer u općini Gola uz samu granicu s Republikom Mađarskom nema nijedne (sl. 2). To je posljedica «shopinga» u susjednoj Republici Mađarskoj. Najveća koncentracija je u gradskim naseljima i općinskim središtima oko Đurđevca. Firme koje se bave industrijskom djelatnošću locirane su u gradskim naseljima i uz glavne prometnice (sl. 3). Najviše je zaposlenih u firmama koje se bave djelatnošću prerađivačke industrije (57%), trgovine (11%), građevinarstva (10%) i prometa (6%).

Sl. 2. Prostorni raspored aktivnih firmi u djelatnosti trgovine 1999. godine
 Fig. 2 Spatial distribution of the active firms in trade 1999

Sl. 3. Prostorni raspored aktivnih firmi u djelatnosti industrije 1999. godine
 Fig. 3 Spatial distribution of the active firms in industry in 1999

KRETANJE BROJA ZAPOSLENIH

Koprivničko-križevačka županija imala je 1991. godine ukupno 59 648 zaposlenih (uključujući poljoprivrednike). Prema strukturi (tab. 2) najviše aktivnog stanovništva bilo je zaposleno u primarnom (42,3%), a zatim u sekundarnom (30,1%) i tercijarnom sektoru djelatnosti (27,6%). To znači da je na početku tranzicijskog razdoblja ovo bio izrazito poljoprivredni kraj, s najvećim brojem zaposlenih u poljoprivredi. Najveći dohodak ostvarivao se u industriji koncentriranoj u tri gradska središta (Koprivnica, Križevci, Đurđevac). Koprivnica kao sjedište prehrambene industrije Podravka imala je preko 11 000 zaposlenih u industrijskoj djelatnosti.

Prema podacima iz Popisa stanovništva 2001. godine ukupan broj zaposlenih smanjio se na 48 071, što predstavlja pad broja zaposlenih od 19,5%. U Republici Hrvatskoj pad broja zaposlenih u međupopisnom razdoblju iznosi 14,3%. Primarni sektor županije bilježi pad broja zaposlenih od 42,7%, a u sekundarnom sektoru pad zaposlenosti iznosio je 24,2%. Istovremeno tercijarni (uslužni) sektor bilježi porast od 30,3%, i u njemu je zaposleno najviše ljudi. U usporedbi s brojem zaposlenih po sektorima na razini Republike Hrvatske, Koprivničko-križevačka županija ima više zaposlenih u primarnom sektoru, a manjak u tercijarnom sektoru.

Najveći udio zaposlenih 2001. godine (tab. 3) ima poljoprivreda i šumarstvo (30,1), zatim industrija i rudarstvo (23,2%), trgovina (7,7%) i djelatnost financijskih i drugih usluga (6,4%). U razdoblju 1991-2001. godina porast broja zaposlenih bilježe slijedeće privredne djelatnosti: ugostiteljstvo i turizam (63,0%), trgovina (23;0%), financijske i druge usluge (6,0%). To su djelatnosti u kojima se u sklopu obrta i slobodnih profesija

Tab. 2. Aktivno stanovništvo u Koprivničko-križevačkoj županiji i Republici Hrvatskoj prema sektorima djelatnosti (1991. i 2001.)

Sektor gospodarstva	Koprivničko-križevačka županija				Republika Hrvatska			
	1991.		2001.		1991.		2001.	
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
I	25262	42,3	14476	30,1	265116	14,6	175214	11,2
II	17993	30,1	13644	28,3	650725	35,9	385653	24,8
III	15300	27,6	19951	41,6	831389	45,9	992776	64,0
Ukupno	59648	100,0	48071	100,0	1811084	100,0	1 553643	100,0

Izvori: Popis stanovništva 1991. Aktivno stanovništvo u zemlji koje obavlja zanimanje, prema području djelatnosti po naseljima, Dokumentacija 885, Državni zavod za statistiku Zagreb 1994. (www.dzs.hr) Popis stanovništva 2001; Tablica 27: Zaposleni prema pretežitoj aktivnosti po položaju u zaposlenju, djelatnosti i spolu, po gradovima/općinama, popis 2001.

Tab. 3. Usporedba zaposlenost u Koprivničko-križevačkoj županiji 1991. i 2001.

Djelatnost	Broj zaposlenih				
	1991.		2001.		2001./1991.
	broj	%	broj	%	
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	25262	42,3	14476	30,1	0,57
Industrija i rudarstvo	15350	25,7	11137	23,2	0,72
Gradevinarstvo	2643	4,4	2507	5,2	0,94
Opskrba el. eng. plinom i vodom	592	0,9	575	1,1	0,97
Promet i veze	2780	4,6	2612	5,4	0,93
Trgovina	2978	4,9	3687	7,7	1,23
Ugostiteljstvo i turizam	826	1,3	1353	2,8	1,63
Financijske i druge usluge	2869	4,7	3067	6,4	1,06
Obrazovanje i kultura	1573	2,6	1695	3,5	1,07
Zdravstvena zaštita i soc. skrb	1488	2,5	1537	3,2	1,03
Javna uprava i obrana	1968	3,3	2788	5,8	1,41
Ukupno	59648	100,0	48071	100,0	0,80

Izvori: Popis stanovništva 1991. Aktivno stanovništvo u zemlji koje obavlja zanimanje, prema području djelatnosti po naseljima, Dokumentacija 885, Državni zavod za statistiku Zagreb 1994. Popis stanovništva 2001; Tablica 27: Zaposleni prema pretežitoj aktivnosti po položaju u zaposlenju, djelatnosti i spolu, po gradovima/općinama, 2002. (www.dzs.hr)

povećava broj zaposlenih. Trgovina kao djelatnost koja je najviše zastupljena prema broju firmi bilježi porast usprkos propadanja velikih trgovačkih firmi iz socijalističkog sistema (npr. Izvor, Koprivnica) te smanjenja potrošnje zbog blizine Republike Mađarske u kojoj je cijelo promatrano razdoblje stanovništvo obavljalo kupovinu zbog povoljnijih cijena. To je i uzrok da se u Koprivničkoj Podravini nije uspjelo razviti nijedno jače trgovačko poduzeće, dok se na području Kalničkog prigorja razvilo nekoliko jačih trgovačkih firmi (npr. križevački trgovački centar - KTC). Porast zaposlenosti bilježe i sve neprivredne djelatnostima: obrazovanje (+7,0%) javna uprava (41,0%) i zdravstvo (3,0%). Najveći apsolutni pad zaposlenosti zabilježio je industrijski sektor (-4213) te poljoprivreda i šumarstvo (-10786), a relativni pad također poljoprivreda i šumarstvo (-12,2%) te industrija i rudarstvo (-2,5%). Restrukturiranjem gospodarstva industrija se nije prilagodila novim uvjetima poslovanja tako da rapidno opada broj zaposlenih. Uzroci su prije svega u zastarjelim tehnologijama, velikom broju zaposlenih, gubitku tržišta i nekonkurentnosti na svjetskom tržištu. Uslužne djelatnosti postaju sve važnije što znači da proces tercijarizacije obilježava današnji razvoj. Sve veće značenje dobivaju usluge (financijske, trgovina, web usluge, razne poslovne usluge, obrtničke usluge i ostale tercijarne djelatnosti) i farmaceutska industrija (Belupo).

Prema podacima iz ožujka 1999. godine (podaci Ureda za statistiku Koprivnica) na području Koprivničke Podravine i Kalničkog prigorja smješteno je 897 aktivnih gospodarskih subjekata sa ukupno 20 630 zaposlenih (tab. 4). Od tog broja 289 firmi (31,9%) smješteno je u gradu Koprivnici u kojima je zaposleno 13 891 osoba (67,3% zaposlenih u gospodarstvu), u gradu Križevcima 251 firma (27,7%) sa 3 599 zaposlenih (17,4%) i u gradu Đurđevcu 150 firmi (16,5%) sa 2 445 zaposlenih (11,8%). To znači da je u 3 gradska naselja koncentrirano ukupno 76,2% firmi sa 96,6% zaposlenih. Posljedica je to koncentracije gospodarskih subjekata u nekadašnjim općinskim centrima.

Ukupno je 10 velikih firmi s preko 250 zaposlenih (sl. 4). Najveća je prehrambena industrija Podravka s 3 769 zaposlenih, Sloga (984), Danica (819) i farmaceutska industrija Belupo (632). Sve ove firme smještene su u Koprivnici, a Podravka, Danica i Belupo sastavni su dio koncerna Podravka. Zatim slijede Hrvatske željeznice (588) sa sjedištem u Koprivnici, Bilo Đurđevac (390), Radnik Križevci (333), Bilokalnik IPA Koprivnica

Tab. 4. Firme prema veličini i broju zaposlenih 1999. godine

Veličina firme prema broju zaposlenih	Broj firmi		Broj zaposlenih	
	broj	%	broj	%
≥ 250	10	1,1	8 389	40,6
50-249	66	7,4	6 735	32,6
20-49	73	8,1	2 314	11,2
5-19	198	22,0	1 794	8,6
< 5	550	61,3	1 398	6,7
Ukupno	897	100,0	20 630	100,0

Izvor: Podaci o poslovnim subjektima u Koprivničko-križevačkoj županiji za 1999. godinu, Ured za statistiku, Koprivnica

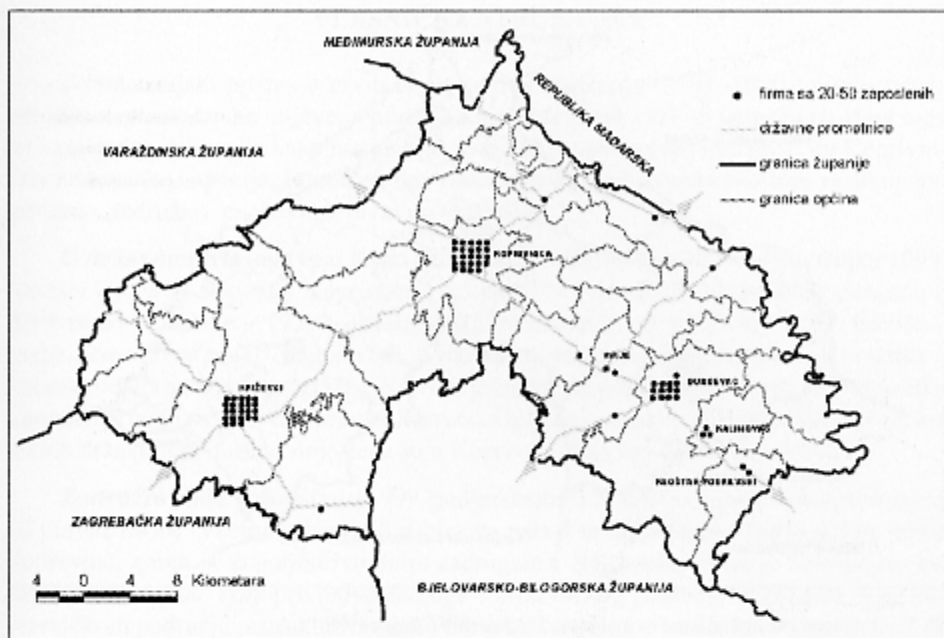
Sl. 4. Prostorni razmještaj firmi s više od 50 zaposlenih (ožujak 1999.)
 Fig. 4 Spatial distribution of the firms with 50 employees (March 1999)

(309), INA Molve (308) te Bilokalnik IPA Kartonaža (257) Koprivnica. U ovih deset firmi ukupno je 8 389 zaposlenih, odnosno 40,6% zaposlenih u gospodarstvu.

U skupini velikih firmi od 50 do 249 zaposlenih ukupno je 66 firmi sa 6 735 zaposlenih (32,6%). Najviše ih je u gradskim naseljima (65): u Koprivnici 26, u Križevcima 18 te u Đurđevcu 12. Ostale firme nalaze su u općinskim središtima ili uz glavne prometne pravce (sl. 4). Među firmama ove veličine nekoliko je primjera uspješnog privatnog poduzetništva (12). Najuspješnija je Arena Križevci sa 227 zaposlenih (drvena industrija) i trgovačka poduzeća Trgoprom servis Sveti Ivan Žabno (174) te KTC Križevci (122).

Ukupno je 73 firme srednje veličine (20-49 zaposlenih) sa 2 314 zaposlenih (11,2%). Njihov prostorni raspored (sl. 5) je sljedeći: grad Koprivnica 24, grad Križevci 22, grad Đurđevac 14, Kalinovac 3, Virje 2 i ostala naselja 7. Gotovo 50 % firmi ove veličine je u privatnom vlasništvu. Firme srednje kategorije postaju karakteristične i za prostor izvan gradova. To su firme nastale privatnom inicijativom koje pokreću razvoj naselja u kojima se nalaze.

Najviše ima malih firmi pa su podijeljene u dvije skupine (5-19 i 0-4 zaposlenih). U skupini s 5 do 19 zaposlenih ukupno je 198 firmi sa 1 794 zaposlena (8,6%). Najveći broj firmi (sl. 6) smješten je u Križevcima (72), Koprivnici (56), Đurđevcu (22), Virju (5), Kloštru Podravskom (4) te Rasinji, Podravskim Sesvetama i Ferdinandovcu (3). U ovoj skupini prevladavaju firme u privatnom vlasništvu (71,7%).

Sl. 5. Prostorni razmještaj firmi sa 20-49 zaposlenih (ožujak 1999.)
 Fig. 5 Spatial distribution of the firms with 20 - 49 employees (March 1999)

Sl. 6. Prostorni razmještaj firmi sa 5-19 zaposlenih (ožujak 1999.)
 Fig. 6 Spatial distribution of the firms with 5 - 19 employees (March 1999)

Sl. 7. Prostorni razmještaj firmi sa manje od 5 zaposlenih (ožujak 1999.)

Fig. 7. Spatial distributio of the firms with less than 5 employees (March 1999)

Ukupno je 61,3% firmi koje imaju manje od 5 zaposlenih (sl. 7). Firme ove veličine raspršene su po cijelom prostoru koprivničke Podravine i kalničkog Prigorja. Najviše ih ima u Križevcima (148), Koprivnici (123), Đurđevcu (84) i Virju (25). U Općinama koje neposredno gravitiraju Koprivnici poduzetništvo je gotovo nerazvijeno zbog velike koncentracije gospodarstva u Koprivnici. U privatnom vlasništvu je 91,2% firmi. Bez zaposlenih je 88 firmi.

Najveći broj firmi (više od polovice) ima do 5 zaposlenih, iza njih slijede firme koje nemaju niti jednog zaposlenog (petina firmi), te firme s 5 do 20 zaposlenih, a ostalima broj opada s povećanjem broja zaposlenih. Broj zaposlenih se povećava u obrtništvu, građevinarstvu, stambeno komunalnim poslovima i financijskim uslugama, što je pokazatelj da obrtništvo i slobodne profesije polako preuzimaju višak radne snage iz industrije.

Grad Koprivnica razvija se kao upravno-teritorijalno i gospodarsko središte Koprivničke Podravine i Kalničkog prigorja. U Gradu Koprivnici smješteno je 31,9% svih firmi, zaposleno je 67,3% djelatnika u gospodarstvu i ostvaruje se 86,0% ukupnog izvoza Koprivničke Podravine i Kalničkog prigorja. Promatrajući broj poslovnih subjekata po jedinicama lokalne samouprave vidljivo je da novoosnovane općine nisu uspjele pokrenuti gospodarstvo i zaposliti ljude na svojem području. U nekim općinama postoji registrirano samo jedna (općina Hlebine) ili dvije firme (Koprivnički Ivanec, Koprivnički Bregi). To su općine koje su pod velikim gravitacijskim utjecajem Koprivnice i njihovo područje još uvijek nije privlačno kao grad za otvaranje firmi. Općine koje su izvan glavnih prometnica i dalje od gradova također imaju nepovoljnu gospodarsku strukturu. Neučinkovitost novih općina na gospodarskom planu proizlazi iz njihove usitnjenosti što uzrokuje male financijske mogućnosti ulaganja u poticanje gospodarstva.

VLASNIČKA STRUKTURA

Privatizacijski proces u prvih deset godina tranzicije (1991.-2000.) nije ostvario očekivane gospodarske ciljeve, a prati ga i niz neželjenih i krivih učinaka pa zbog toga ne ispunjava očekivanja kako na razini Republike Hrvatske tako i na prostoru Koprivničko-križevačke županije. Prema obliku vlasništva u proučavanom prostoru razlikujemo privatno, zadružno, mješovito i državno vlasništvo.

U državnom vlasništvu u Koprivničko-križevačkoj županiji bilo je u ožujku 1999. (podaci Ureda za statistiku Koprivnica) ukupno 75 tvrtki sa 3392 zaposlena, odnosno u 8,4% tvrtki zaposleno je 17,0% djelatnika u gospodarstvu (tab. 5). U državnom vlasništvu razlikujemo javne tvrtke (ukupno 60), tvrtke u kojima je pretvorba u tijeku (9) te tvrtke u kojima pretvorba nije započela (6). Najveće javne tvrtke su: Hrvatske šume, HEP, gradska komunalna poduzeća, Hrvatske pošte, Hrvatske željeznice te INA. Područna sjedišta većine javnih državnih poduzeća smještena su u Koprivnici kao županijskom središtu.

Zadružni oblik vlasništva u 1999. godini obuhvaćao je 9 poduzeća, odnosno ukupno 23 pravne osobe. Većina privrednih subjekata nalazi se na području durđevačkog dijela Podravine, a radi se o poljoprivrednim zadrugama. Najpropulzivnija je Poljoprivredna zadruga Durđevac. Poljoprivredne zadruge s križevačkog područja su propale, a na koprivničkom području restrukturiranjem Podravke svi poljoprivredni kombinati pripali su novom poduzeću Podravsko gospodarstvo, od kojeg se 1995. godine izdvojila jedinica Kooperacija-poljoservis u sklopu koje posluju nekadašnje poljoprivredne zadruge. Osim u poljoprivrednom sektoru neka poduzeća registrirana su za financijske poslove i građevinu.

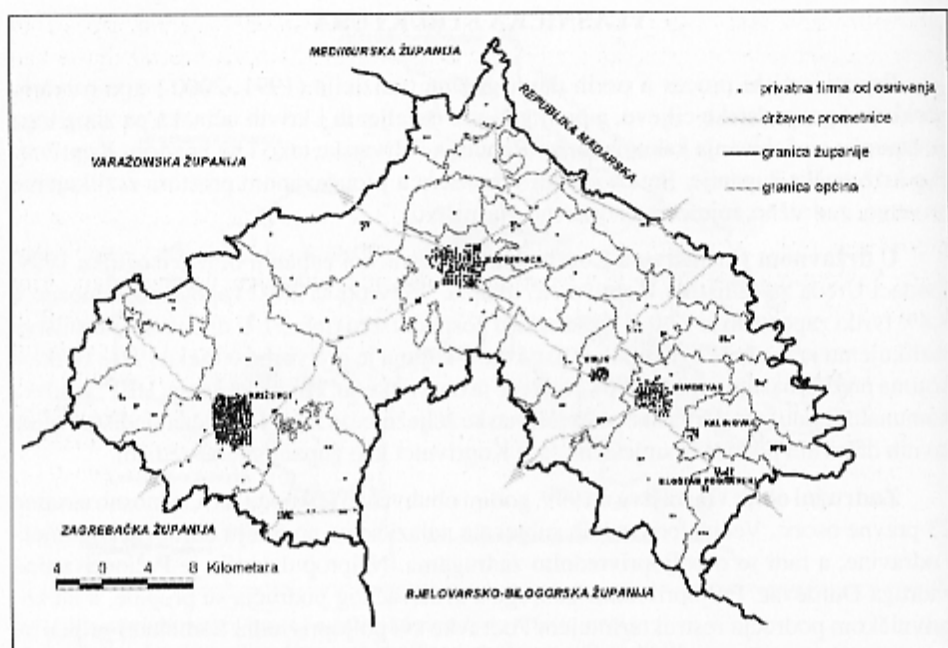
Privatni oblik vlasništva najzastupljeniji je sa 706 firmi. Kod privatnog vlasništva razlikujemo privatne firme od osnivanja kojih je 656 (93% privatnih firmi) sa 3955 zaposlenih (65% zaposlenih u privatnim firmama) i firme koje su procesom privatizacije dobile privatni oblik vlasništva. Takvih firmi je 50 sa 2094 zaposlena. Novoosnovane privatne firme smještene su na cijelom prostoru Koprivničke Podravine i Kalničkog prigorja (sl. 8).

Mješoviti oblik vlasništva zastupljen u 105 (11,7%) firmi. U pretežito privatnom vlasništvu je 77 (73% u mješovitom vlasništvu) firmi sa 7665 (75%) zaposlenih. U mješovitom vlasništvu s pretežito državnim vlasništvom ukupno je 28 firmi sa 2497 zaposlenih. Firme s mješovitim vlasništvom smještene su većinom u gradskim naseljima.

Tab. 5. Oblik vlasništva u gospodarskim subjektima u ožujku 1999. godine

Oblik vlasništva	Broj subjekata	%	Broj zaposlenih	%
državno (javno)	75	8,4	3392	17,0
zadružno	9	1,1	306	0,7
privatno	706	78,8	6049	30,3
mješovito	105	11,7	10162	51,0
Ukupno	895	100,0	19909	100,0

Izvor: Ured za statistiku Koprivničko-križevačke županije, ožujak 1999., Koprivnica

Sl. 8. Prostorni razmještaj novoosnovanih privatnih firmi (ožujak 1999.)

Fig. 8. Spatial distributio of the newly established firms (March 1999)

To su najčešće firme iz prošlog sustava. Tvrtke u mješovitom vlasništvu u kojima većinski paket dionica ima Hrvatski fond za privatizaciju u najlošijem su položaju. Od 18 takvih tvrtki krajem 2000. godine samo 2 su sa sjedištem u Koprivnici, a ostale u Đurđevcu (10), u Križevcima (5) i Virju (1)¹. To dovodi do zaključka da državna administracija nema interesa rješavati probleme u manjim sredinama U 2002. godini čak 8 od tih firmi više ne radi ili je u stečaju. U Koprivnici kao središtu županije i s ispostavom Hrvatskog fonda za privatizaciju administracija je bila ažurnija.

ZAKLJUČAK

Ulaskom u tranzicijsko razdoblje dolazi do promjena u svim sferama života, a u ovom radu naglašene su promjene u gospodarstvu. Gospodarske promjene koje su obilježile proteklo desetljeće odrazile su se na prostorni razvoj Koprivničke Podravine i Kalničkog prigorja. U gospodarstvu se događaju dinamične promjene prije svega u strukturi gospodarstva i kretanju broja zaposlenih. Restrukturiranjem gospodarstva i širenjem poduzetništva mijenja se struktura gospodarskih djelatnosti. Industrijsko proizvodni sektor zbog gubitka tržišta, nesnalaženja u tržišnim uvjetima poslovanja, prevelikog broja zaposlenih,

nepovoljne stručne strukture zaposlenih i tehnološke zaostalosti smanjuje broj zaposlenih što se sve odražava i na povećanje broja nezaposlenih. Grad Koprivnica razvija se kao upravno-teritorijalno i gospodarsko središte Koprivničke Podravine i Kalničkog prigorja. U Gradu Koprivnici smješteno je 31,9% svih firmi, zaposleno je 67,3% djelatnika u gospodarstvu i ostvaruje se 86,0% ukupnog izvoza Koprivničke Podravine i Kalničkog prigorja. U Koprivnici kao županijskom središtu privatizacija državnih firmi je gotovo završena dok u Križevcima i Đurđevcu neprivatizirane firme su zanemarene i prepuštene propadanju. Najveći broj novoosnovanih privatnih firmi je u gradskim naseljima Koprivnici, Križevcima i Đurđevcu te u naseljima uz glavne prometnice. Prednost ovih firmi je njihova fleksibilnost i brzo prilagođavanje tržišnim zahtjevima. Međutim njihov broj je još uvijek premali da bi se zaposlilo više stanovništva. Promatrajući broj poslovnih subjekata po jedinicama lokalne samouprave vidljivo je da novoosnovane općine nisu uspjele pokrenuti gospodarstvo i zaposliti ljude na svojem području. Općine koje su izvan glavnih prometnica i dalje od gradova također imaju nepovoljnu gospodarsku strukturu. Neučinkovitost novih općina na gospodarskom planu proizlazi iz njihove usitnjenosti što uzrokuje male financijske mogućnosti ulaganja u poticanje gospodarstva.

POZIVNE BILJEŠKE

1. Podaci preuzeti iz Informacije o financijskim rezultatima poslovanja gospodarstva Koprivničko-križevačke županije za 2000. godinu, Upravni odjel za gospodarstvo i komunalne djelatnosti.

LITERATURA

1. Dragičević M. 1996: Ekonomija i novi razvoj, Alineja, Zagreb
2. Krugman P. 1997: Development, Geography, and Economic Theory, MIT, Cambridge
3. Maguš D. 2000: Suvremeni problemi prostornog razvoja Hrvatske, Zbornik 2. HGK, 305-316, Zagreb
4. Njegač D. 1992: Oblici i značenje decentralizacije industrije Zagreba u Hrvatsko Zagorje, Radovi GO 24, Zagreb
5. Njegač D. 2000: Regionalna struktura Hrvatske, Zbornik 2. HGK, 191-200, Zagreb
6. Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske, Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okoliša – Zavod za prostorno planiranje, Zagreb, 1997.
7. Vresk M. 1996a: Urbanizacija i polarizirani razvoj Hrvatske, HGD, Zbornik radova 1. HGK, 66-73, Zagreb

SUMMARY

Recent Economic Changes in
Koprivnička Podravina and Kalničko prigorje

Mladen Matica

The article discusses the economic changes developed after 1991 in the region belonging to the County of Koprivnica and Križevci. That county is situated in the northern part of Croatia, by the Hungarian border. It consists of two geographically different parts: the plain along the river Drava and the hilly region by the massif Kalnik with the secondary centre Križevci. The title of the article is consonant with that double structure. What is more, the region's geographical unhomogeneity has impact on contemporary development processes.

First this article analyses the firm structure in 2001 regarding activities. According to the number of firms, trade is the most represented economic branch (32 %) and records the greatest increase. Industry is in the second place (?). On the contrary, as to the realised earnings, industry is ahead (59 %), while trade realises only a fourth (25%) of the country's total profit. That importance of industry is mostly the result of food industry distribution and the role of "Podravka" - the largest firm in the county. The food industry of "Podravka" has 3,769 employees, and belongs to a group of the region's multinational firms. It has put the greatest investments into technology development and expanded to the Central and East-European market. "Podravka" and 9 large firms (with over 250 workers) have a total of 8,389 employees, which makes 40,6 percent of the employed in the county's economy. In the second-largest group (50-249 workers) there are 66 firms with 6,735 employed, i. e. 32,6 percent.

The privatisation process reduced the number of the employed (1991-2001 for 19,5%) and enlarged that of firms. 706 of them are in the most distributed private ownership. Here we distinguish the newly established firms (after 1991) and those that become private through the mentioned process of privatisation. The first ones dominate with regard to their number (656, i. e. 93%) and employment (3,955 employees). Accordingly, in the transition process, the number of firms increased in the first place by development of small and medium firms (SMF).

New tendencies of economic development have not equally effected the whole researched area. In the town of Koprivnica there are 26 (39,9%) firms, 67.3 percent of people are employed in economy, and 86.0 percent of the total country's export is being realised. Other two centres essentially lag behind by the number of firms and significance: Križevci (18) and Đurđevac (12). Koprivnica, as a traditional administrative-political and economic centre of the region, reinforces its role under the new developmental conditions. There lead two principal development axes: the Podravina axis (NW-SE), and vertically on it the axis coming from Križevci. Less developed areas of peripheral character remained out of the way.

Consequently, new economic development is concentrated in towns. With the exception of only few municipalities, the newly established ones (after 1991), as the bearers of local autonomy, have not succeeded in starting economic development and employ people on their territory. The economic inefficiency of the municipalities is, first of all, the result of their fragmentation and small financial force.

Primljeno (Received): 6 - 11 - 2002

Prihvaćeno (Accepted): 1 - 2004

Mladen Matica, mr.sc., stručni suradnik,
Zavod za prostorno uređenje, Koprivničko-križeva-
čka županija, Trg Bana Josipa Jelačića 15/II., 48 000
Koprivnica, Hrvatska/Croatia,
e-mail: mladen.mar@hi.hinet.hr